EUROPESE
COMMISSIE

Brussel, 17.12.2025
COM(2025) 770 final

VERSLAG VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

over de uitvoering van het Innovatiefonds in 2024

Inhoudsopgave

1. Bijdragen van de projectportfolio aan de EU-doelstellingen inzake klimaatneutraliteit 2

2. Mijlpalen van de uitvoering in 2024 4

2.1. Oproepen tot het indienen van voorstellen voor subsidies 4

2.1.1. Resultaten van de IF23 NZT-oproep 4

2.1.2. Lancering van de IF24-oproepen 7

2.2. Veilingen 8

2.2.1. Resultaten van de IF23-veiling 8

2.2.2. Start van de IF24-veiling 9

2.2.3. Veilingen als dienst 10

2.3. Verbanden met andere programma's 10

2.3.1. Europese Investeringsbank (EIB) 10

2.3.2. Platform voor strategische technologieën voor Europa (STEP) 11

3. Stand van de portfolio van het Innovatiefonds in 2024 12

3.1. Overzicht van de resultaten van de oproep 12

3.2. Mate van rijpheid, uitvoeringsstatus en uitdagingen bij de uitvoering van het project 12

3.3. Portfolio per sector 13

3.4. Geografisch evenwicht 16

3.5. Vermijding van broeikasgassen 19

4. Communicatie en vergroting van de zichtbaarheid 20

4.1. NCP-netwerk 20

4.2. Deskundigengroep Innovatiefonds en betrokkenheid van belanghebbenden 20

4.3. Kennisdeling 21

4.4. Succesverhalen 21

5. Conclusie 22

Op grond van artikel 10 bis, lid 8, van de EU-ETS-richtlijn moet de Europese Commissie jaarlijks verslag uitbrengen aan het Comité klimaatverandering over de uitvoering van het Innovatiefonds ("het fonds"), dat tot doel heeft oplossingen voor het koolstofvrij maken van sectoren die onder het emissiehandelssysteem (EU ETS) vallen in de hele Europese Economische Ruimte (EER) op de markt te brengen. Dit financieringsinstrument ondersteunt de uitrol van innovatieve technologieën en vlaggenschipprojecten die aanzienlijke broeikasgasemissiereducties beloven en die businesscases voor de "schone industrie" kunnen aantonen. Het is opgezet als onderdeel van de Europese Green Deal en in overeenstemming met de doelstellingen van de Overeenkomst van Parijs om de transitie van Europa naar klimaatneutraliteit te ondersteunen en tegelijkertijd zijn concurrentievermogen te versterken.

Het fonds ondersteunt projecten door middel van forfaitaire subsidies (reguliere subsidies) en bijdragen per eenheid (veilingen).

Dit verslag geeft een overzicht van de toewijzing van financiering aan projecten per sector en in aanmerking komend land en analyseert de bijdragen van de projecten aan de beleidsdoelstellingen van de EU, met betrekking tot de uitvoering van het fonds van 1 januari tot en met 31 december 2024.

1. BIJDRAGEN VAN DE PROJECTPORTFOLIO AAN DE EU-DOELSTELLINGEN INZAKE KLIMAATNEUTRALITEIT

Het industrieel plan voor de Green Deal heeft tot doel het concurrentievermogen van de Europese nettonulindustrie te vergroten, met name door middel van de verordening voor een nettonulindustrie, waarin doelstellingen voor industriële nettonulcapaciteit zijn vastgesteld en de uitrol van die capaciteit wordt versneld. Het fonds ondersteunt dit beleid rechtstreeks door een specifiek onderwerp voor de productie van schone technologie in te voeren met een begroting van 1,4 miljard EUR in het kader van de oproep tot het indienen van voorstellen op het gebied van nettonultechnologieën ("de IF23 NZT-oproep") voor reguliere subsidies. In het algemeen heeft dit ertoe geleid dat het fonds een robuuste portfolio ([1]) van projecten heeft ondersteund om de productie van belangrijke technologieën in de transitie naar klimaatneutraliteit te bevorderen. In totaal zijn in het kader van de IF23 NZT-oproep 25 nieuwe projecten voor de productie van schone technologie geselecteerd, naast de 15 bestaande projecten die gericht waren op de ontwikkeling, bouw en exploitatie van productie-installaties voor belangrijke componenten van energieopslag, hernieuwbare energie en energie-intensieve industrieën.

i) Dit brengt de totale steun van het fonds voor de productie van nettonultechnologie in de EU ([2]) op 2,4 miljard EUR. Deze projecten zijn gericht op de installatie van 8,1 GW per jaar productiecapaciteit voor fotovoltaïsche zonne-energie en 11,6 GW per jaar productiecapaciteit voor elektrolyse-installaties.

ii) Sinds 2020 zijn in totaal 41 innovatieprojecten en meer dan 5 miljard EUR uit het Innovatiefonds besteed aan de ondersteuning van het beheer van industriële koolstof. Dit omvat tot 18,6 miljoen ton CO_2-afvangcapaciteit per jaar voor koolstofafvang en -opslag (CCS) (waarmee kan worden voldaan aan 37 % van het doel van de CO_2-injectiecapaciteit in het kader van de verordening voor een nettonulindustrie) en tot 11,7 miljoen ton per jaar

([1]) Projecten die in het kader van IF23 zijn gegund, zijn opgenomen in het verslag van 2024, hoewel de subsidieovereenkomsten begin 2025 zijn ondertekend.

([2]) Projecten in sectoren waarop het Innovatiefonds van toepassing is die componenten voor hernieuwbare energie, energieopslag of energie-intensieve industrie produceren.

CO_2-injectiecapaciteit (23 % van het doel van de CO_2-injectiecapaciteit in het kader van de verordening voor een nettonulindustrie).

Het fonds zal ook het aandeel hernieuwbare energie in de elektriciteitsmix vergroten en de energiezekerheid verbeteren door de gerichte uitrol van technologie zoals uiteengezet in de herziene richtlijn hernieuwbare energie, het Europees actieplan voor windenergie en de strategie om de ambities van de EU op het gebied van hernieuwbare offshore-energie te verwezenlijken, te ondersteunen. Met inbegrip van in het kader van IF23 geselecteerde projecten ondersteunt het Innovatiefonds 11 wind- of windenergieprojecten (waarbij 375 miljoen EUR steun wordt verleend), 14 zonne- of zonne-energieprojecten (607 miljoen EUR), vijf waterkracht- en oceaanprojecten (118 miljoen EUR) en één geothermisch project (92 miljoen EUR).

In het REPowerEU-plan wordt waterstof die wordt geproduceerd met behulp van hernieuwbare elektriciteit, bekend als "RFNBO-waterstof" ([3]), aangemerkt als een klimaatneutrale optie voor sectoren die moeilijk koolstofvrij zijn te maken. Het fonds ondersteunt de demonstratie van innovatieve technologieën op basis van hernieuwbare waterstof en speelt dus een essentiële rol bij de uitvoering van de EU-waterstofstrategie. Met de aangekondigde en bestaande IF23-resultaten wordt financiering toegekend aan 27 projecten met de capaciteit om jaarlijks meer dan 750 kiloton RFNBO- en koolstofarme waterstof te produceren.

Energieopslag is van cruciaal belang voor zowel de mobiliteitssector als voor het in evenwicht brengen van de elektriciteitsvoorziening op netniveau. Het Innovatiefonds heeft 752 miljoen EUR toegekend aan 13 projecten voor mobiliteit, intraday-opslag en langetermijnopslag. Het gaat daarbij onder meer om de opslag van thermische energie in granietgesteente, ondergrondse warmteopslag voor stadsverwarmingssystemen, batterijsystemen voor energieopslag op netschaal en pompaccumulatie.

Het fonds ondersteunt ook de ontwikkeling van alternatieve brandstoffen, in overeenstemming met de verordeningen inzake ReFuelEU Luchtvaart en FuelEU Zeevaart:

i) 1,6 miljard EUR voor brandstofprojecten, waarvan 612 miljoen EUR voor uitsluitend voor de vervoerssector geproduceerde brandstof. Deze omvatten 14 projecten op het gebied van waterstof (522 miljoen EUR), vijf op het gebied van e-methanol (273 miljoen EUR), drie op het gebied van ammoniak (530 miljoen EUR), twee op het gebied van duurzame luchtvaartbrandstof (206 miljoen EUR), twee op het gebied van e-methaan (87 miljoen EUR) en één op het gebied van bio-LNG (4 miljoen EUR);
ii) acht projecten waren gericht op mobiliteit met het doel 27 miljoen ton CO_2-equivalent te besparen. Dit betreft onder meer zes projecten in de maritieme sector die specifieke steun van 211 miljoen EUR ontvangen en 95 miljoen EUR aan financiering voor een elektrisch vliegtuig.

Tot slot bieden de projecten van het fonds een aanzienlijk potentieel om bij te dragen tot de verwezenlijking van de doelstellingen van de Europese klimaatwet om de broeikasgasemissies met 963 Mt CO_2-equivalent te verminderen in de loop van tien jaar ([4]). Gezien het grote reproduceerbaarheidspotentieel van de gebruikte technologieën zal dit een aanzienlijke bijdrage leveren om van Europa tegen 2050 het eerste klimaatneutrale continent ter wereld te maken.

Eind 2024 had het Innovatiefonds 199 projecten in 26 landen geselecteerd of er een subsidieovereenkomst voor ondertekend, waarvoor in totaal 11,2 miljard EUR aan steun werd toegewezen.

([3]) RFNBO: Renewable Fuel of Non-Biological Origin (hernieuwbare brandstoffen van niet-biologische oorsprong).

([4]) Met inbegrip van in het kader van IF23 geselecteerde projecten.

De onderstaande tabel geeft een overzicht van deze projecten per categorie:

	Geselecteerd in het kader van IF23		Bestaande portfolio		Gecombineerd	
	Aantal	**Financiering**	**Aantal**	**Financiering**	**Aantal**	**Financiering**
Koolstofafvang en geologische opslag (CCS)	8	936 160 409 EUR	12	1 987 720 372 EUR	20	2 923 880 781 EUR
Energie-intensieve industrieën (EII's)	39	1 831 432 232 EUR	61	3 278 349 963 EUR	100	5 109 782 195 EUR
Energieopslag (ES)	12	1 099 273 509 EUR	16	374 380 998 EUR	28	1 473 654 507 EUR
Opslag hernieuwbare energie (RES)	18	524 228 263 EUR	25	799 278 346 EUR	43	1 323 506 609 EUR
Mobiliteit (MOB)	8	377 956 916 EUR	0	€-	8	377 956 916 EUR
Totaal	**85**	**4 769 051 328 EUR**	**114**	**6 439 729 680 EUR**	**199**	**11 208 781 008 EUR**

2. MIJLPALEN VAN DE UITVOERING IN 2024

2.1. Oproepen tot het indienen van voorstellen voor subsidies

2.1.1. Resultaten van de IF23 NZT-oproep

Op 12 april 2024 kondigde het directoraat-generaal Klimaat (DG CLIMA) aan dat 337 voorstellen uit 27 landen waren ingediend in het kader van de oproep tot het indienen van voorstellen voor nettonultechnologieën van het Innovatiefonds 2023 (IF23 NZT-oproep) ([5]). De helpdesk werd geopend tijdens de indieningstermijn van het voorstel en beantwoordde 1 106 vragen van aanvragers.

De voorstellen, die erop gericht zijn de uitstoot van broeikasgassen in de eerste tien jaar van exploitatie met bijna 1,4 miljard ton CO_2-equivalent te verminderen, betroffen in totaal 24,6 miljard EUR (meer dan zes keer de beschikbare begroting). Het ongekende niveau van deelname aan de IF23-oproep bevestigt de cruciale rol die het fonds speelt bij het ondersteunen van Europese koplopers op het gebied van schone technologie en het opschalen van de productiecapaciteit van de EU voor nettonultechnologieën.

Het aantal ontvangen voorstellen voor elk in aanmerking komend **onderwerp** varieert:

i) 137 voor grootschalig algemeen,
ii) 56 voor de productie van schone technologie,
iii) 51 voor middelgrote schaal en proefprojecten algemeen,
iv) 42 voor kleinschalig algemeen.

In het kader van de productie van schone technologie werden de meeste voorstellen ingediend voor de productie van componenten voor de productie van waterstof. De rest werd aangevraagd voor de

([5]) De IF23-oproep werd op 23 november 2023 gelanceerd met een beschikbare begroting van 4 miljard EUR, waarvan 1,4 miljard EUR specifiek voor projecten voor de productie van schone technologie.

waardeketen van batterijen en voor hernieuwbare energie: zonne- en windenergie en warmtepompen.

In de categorie mobiliteit ([6]) (10 % van het aantal ontvangen voorstellen) had meer dan 70 % van de ingediende voorstellen betrekking op de maritieme sector.

Op 23 oktober 2024, aan het einde van de beoordelingsprocedure, kondigde DG CLIMA aan dat het bijna 4,8 miljard EUR aan inkomsten uit de handel in emissierechten investeerde in 85 projecten uit 18 landen ([7]). Deze projecten moeten in werking treden vóór 2030 en kunnen de broeikasgasemissies in de eerste tien jaar met ongeveer 476 miljoen ton CO_2-equivalent verminderen.

Het aantal geselecteerde projecten voor elke in aanmerking komende **categorie** varieerde:

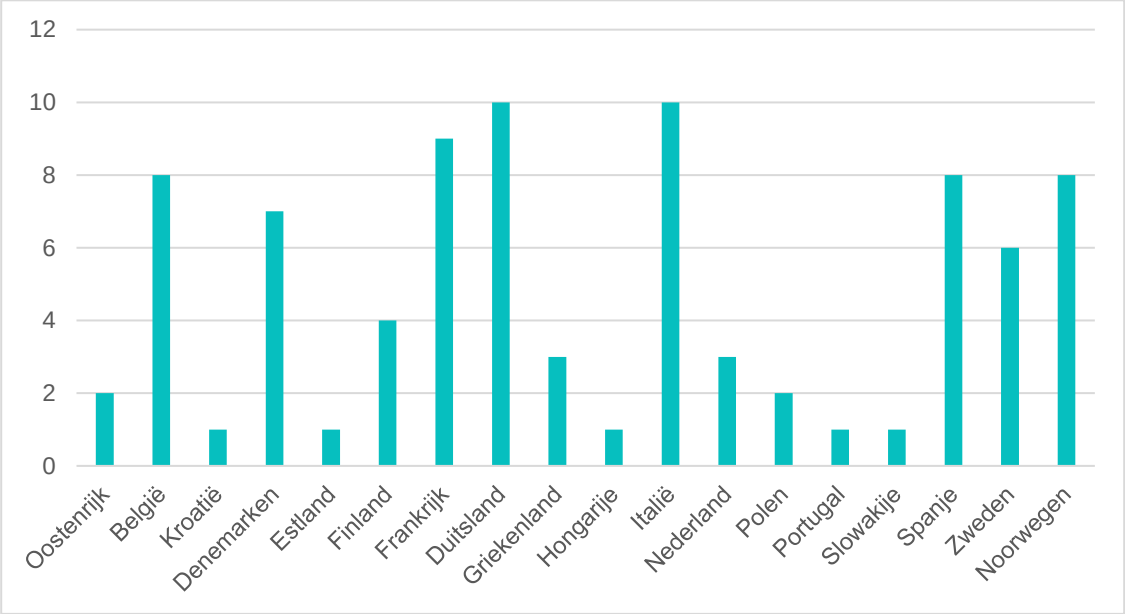
i) 47 voor energie-intensieve industrieën, met inbegrip van koolstofafvang, -gebruik en -opslag (van de 204 ontvangen voorstellen),
ii) 18 voor hernieuwbare energie (van de 65),
iii) 12 voor energieopslag (van de 35),
iv) 8 voor mobiliteit, met inbegrip van vervoer over zee, door de lucht en over de weg (van de 34).

Voor het eerst ontvingen alle 149 projecten die met goed gevolg door de beoordeling waren gekomen het STEP-zegel, een nieuw kwaliteitslabel dat wordt toegekend aan projecten van hoge kwaliteit die bijdragen tot de doelstellingen van het platform voor strategische technologieën voor Europa (STEP). Naast de 85 vooraf voor financiering geselecteerde projecten ontvingen 64 projecten die boven alle drempelwaarden voor de beoordeling hadden gescoord, maar niet voor financiering waren geselecteerd, ook het zegel. Hierdoor zullen deze projecten gemakkelijker verdere publieke en private steun kunnen krijgen.

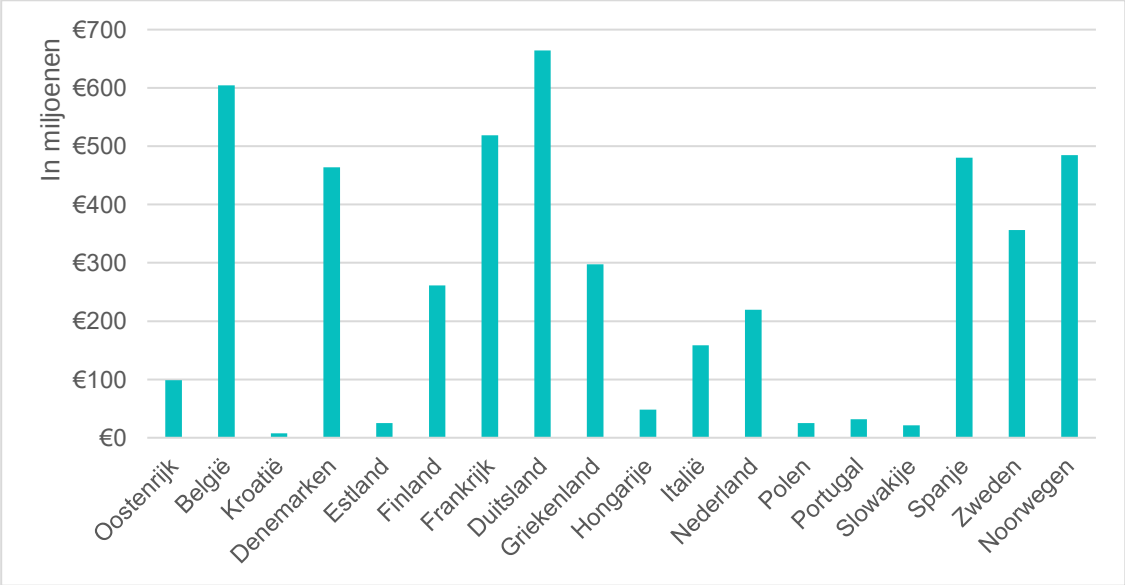

([6]) Deze nieuwe categorie is toegevoegd om te voldoen aan de herziening van de EU-ETS-richtlijn in 2023.
([7]) Nu met inbegrip van Estland en Slowakije. Het aantal geselecteerde projecten kan na de opstelling van de subsidieovereenkomst veranderen.

Figuur 1: Toegekende subsidiewaarde en oorspronkelijke begroting van projecten per onderwerp van de oproep (IF23 NZT) ([8])

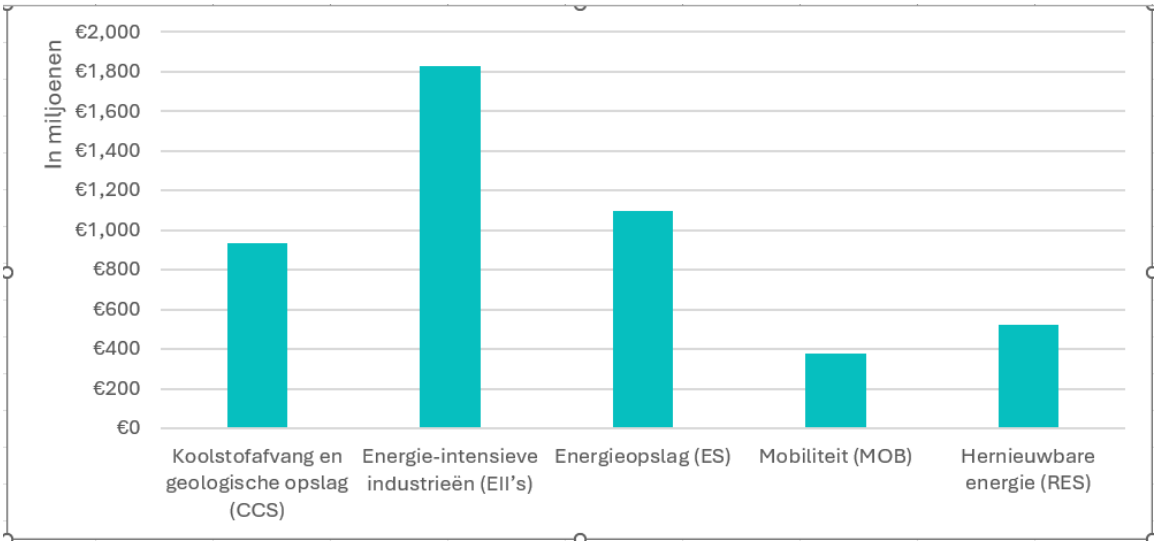

Figuur 2: Aantal voor financiering geselecteerde projecten per land van de eerste locatie (IF23 NZT)

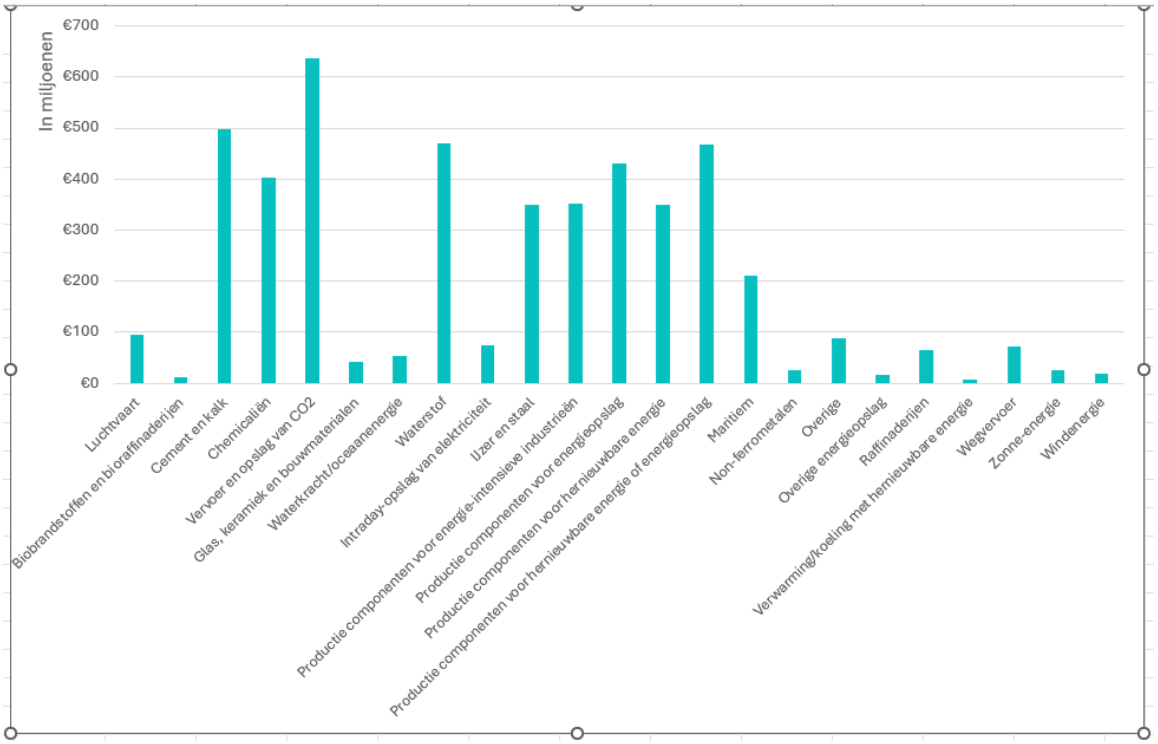

Figuur 3: Toegekende subsidie voor projecten per land van eerste locatie (IF23 NZT)

([8]) Op grond van artikel 3 van het besluit van de Commissie betreffende de financiering van acties in het kader van het Innovatiefonds is een verhoging van maximaal 20 % boven de maximale bijdrage toegestaan. Hier werd een beroep op gedaan vanwege de hoge kwaliteit van de aanvragen die in het kader van de oproep werden ontvangen.

Figuur 4: Toegekende subsidie per projectcategorie

Figuur 5: Toegekende subsidie per projectsector

2.1.2. Lancering van de IF24-oproepen

Op 3 december 2024 lanceerde de Commissie oproepen tot het indienen van voorstellen in het kader van het Innovatiefonds voor 2024, met 4,6 miljard EUR voor het stimuleren van nettonultechnologieën, elektrische voertuigen, de productie van batterijcellen en hernieuwbare waterstof.

De totale begroting was opgesplitst in drie oproepen tot het indienen van voorstellen:

i) 2,4 miljard EUR voor nettonultechnologieën (IF24 NZT-oproep),

ii) 1 miljard EUR voor de productie van batterijcellen voor elektrische voertuigen (IF24-oproep Batterijen),
iii) 1,2 miljard EUR voor de productie van hernieuwbare waterstof ([9]) (IF24-veiling).

Alle drie oproepen bevatten **nieuwe veerkrachtcriteria** om REPowerEU te ondersteunen en de EU te beschermen tegen afhankelijkheid van één enkele leverancier.

De **IF24 NZT-oproep** heeft tot doel steun te verlenen aan zowel decarbonisatieprojecten van verschillende schaalgrootten als projecten die gericht zijn op de productie van componenten voor hernieuwbare energie, energieopslag, warmtepompen en waterstofproductie. Projecten zullen worden beoordeeld op basis van hun broeikasgasreductiepotentieel, mate van innovatie, mate van rijpheid van het project, repliceerbaarheid en kostenefficiëntie. Voor het eerst konden landen ook de totale begroting voor reguliere oproepen aanvullen met nationale financieringsregelingen voor projecten op het gebied van decarbonisatie en de opwekking van schone energie ([10]). Dankzij deze nieuwe optie, "**subsidies als dienst**" genoemd, kunnen in aanmerking komende landen gebruikmaken van het beoordelingsproces van het Innovatiefonds en het goedkeuringsproces voor staatssteun stroomlijnen.

De **IF24-oproep Batterijen** is iets nieuws. De oproep heeft tot doel de batterijproductiesector in de EU te versterken door projecten te ondersteunen die innovatieve batterijcellen voor elektrische voertuigen vervaardigen. De geselecteerde projecten zullen **de transitie van de EU naar een schone, concurrerende en veerkrachtige industriële basis** ondersteunen, de afhankelijkheid van invoer verminderen en de ontwikkeling van schone technologieën en industrieel leiderschap bevorderen.

Op 17-18 december 2024 organiseerden Cinea en DG CLIMA online informatiedagen om de belangrijkste kenmerken en toekenningscriteria van de twee oproepen en de lessen die uit eerdere oproepen zijn getrokken, te presenteren. Projectontwikkelaars hadden tot en met 24 april 2025 de tijd om zich in te schrijven. Succesvolle aanvragers zullen naar verwachting in het eerste kwartaal van 2026 subsidieovereenkomsten ondertekenen.

De **IF24-veiling** wordt verderop in het verslag beschreven.

2.2. Veilingen

2.2.1. Resultaten van de IF23-veiling

Op 19 februari 2024 kondigde Cinea aan dat 132 inschrijvingen uit 17 landen waren ontvangen voor de IF23-veiling ([11]). De veiling werd 15 keer overtekend. De helpdesk werd geopend tijdens de inschrijvingsperiode en beantwoordde 352 vragen van aanvragers.

De totale geplande capaciteit voor elektrolyse-installaties voor alle inschrijvingen bedroeg 8,5 gigawatt (GW). Over een periode van tien jaar zou dit kunnen leiden tot een totaal productievolume van 8,8 miljoen ton hernieuwbare waterstof. Elk jaar zou dit goed kunnen zijn voor bijna 10 % van het streefcijfer voor de productie van hernieuwbare waterstof in de Unie in het kader van REPowerEU 2030.

([9]) Geclassificeerd als hernieuwbare brandstoffen van niet-biologische oorsprong (RFNBO).

([10]) Subsidies als dienst zijn vanaf 2025 ook beschikbaar voor projecten voor de productie van schone technologie.

([11]) De IF23-veiling werd op 23 november 2023 gelanceerd met een beschikbare begroting van 800 miljoen EUR. De bieders hadden tot en met 8 februari 2024 de tijd om zich in te schrijven.

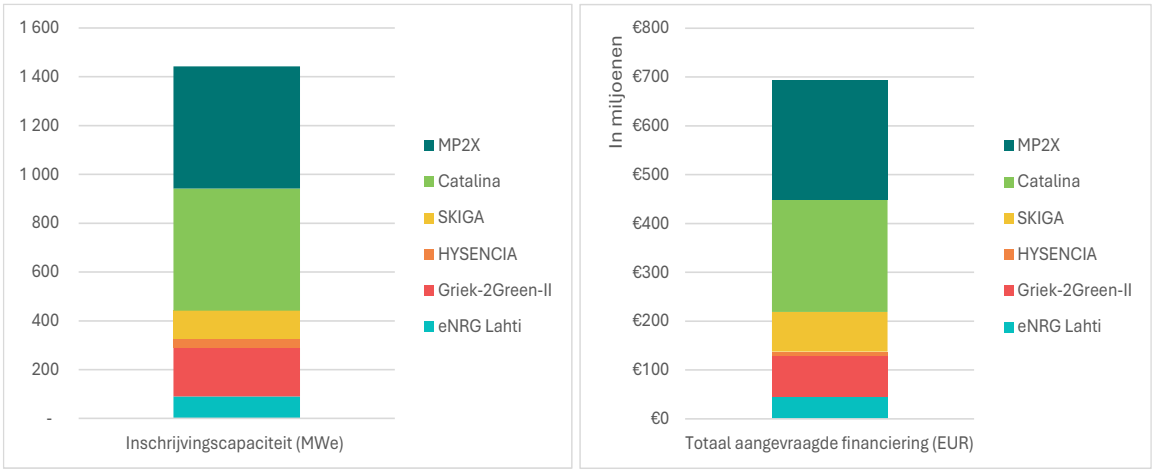
De ingediende inschrijvingen varieerden van 0,37 EUR tot 4,50 EUR (maximumprijs) per kilogram geproduceerde waterstof.

Van de 132 inschrijvingen waren er 119 subsidiabel en ontvankelijk. Na beoordeling heeft Cinea de goedgekeurde projecten gerangschikt op basis van hun biedprijs.

Op 30 april 2024 waren zeven projecten geselecteerd om de subsidie van het fonds van bijna 720 miljoen EUR te ontvangen. In het kader van deze projecten zijn inschrijvingen ingediend voor een prijs variërend van 0,37 EUR tot 0,48 EUR per kilogram geproduceerde hernieuwbare waterstof.

Op 7 oktober 2024 was voor zes van de zeven projecten hun respectieve subsidieovereenkomst ondertekend. De projecten zullen in vier landen worden uitgevoerd ([12]). Het totale steunbedrag bedraagt 695 miljoen EUR. De projecten zullen een subsidie ontvangen van 8 tot 245 miljoen EUR voor installaties met een elektrische capaciteit variërend van 35 MWe tot 500 MWe. Zij ontvangen de toegekende subsidie alleen als zij gecertificeerde en geverifieerde RFNBO-waterstof produceren binnen een periode van maximaal tien jaar.

Binnen maximaal vijf jaar moeten de geselecteerde projecten starten met de productie van hernieuwbare waterstof. Tijdens de eerste tien exploitatiejaren kunnen zij tot 1,52 miljoen ton RFNBO-waterstof produceren, waardoor meer dan 10 miljoen ton CO_2-equivalent wordt vermeden. De productie ervan zal veel sectoren ten goede komen, zoals zeevervoer, zwaar vervoer, landbouw en de productie van e-methaan en e-methanol.

Figuur 6: Inschrijvingscapaciteit van de zes RFNBO-producten die in het kader van de IF23-veiling werden geselecteerd

2.2.2. Start van de IF24-veiling

De **IF24-veiling**, de tweede veiling in het kader van de Europese waterstofbank, was bedoeld ter ondersteuning van zowel projecten voor de productie van RFNBO-waterstof, ongeacht de sector waarin deze waterstof zal worden verbruikt (1 miljard EUR), als projecten met afnemers in de maritieme sector (200 miljoen EUR). De veilingbegroting werd met 400 miljoen EUR verhoogd ten opzichte van de IF23-veiling.

Om de aanvraag voor te bereiden, konden projectontwikkelaars de documenten van de oproep en het gedeelte "Vragen en antwoorden" van het EU-portaal voor financiering en aanbestedingen raadplegen. De Commissie moedigde hen ook aan om hun uitvoeringsgarantie zo spoedig mogelijk met een financiële instelling te bespreken om hun kansen op succes te vergroten. Op 10 december

([12]) Finland, Noorwegen, Portugal en Spanje.

2024 organiseerde Cinea een online infodag om de belangrijkste kenmerken en gunningscriteria van de nieuwe veiling en de lessen die uit de vorige veiling waren getrokken, te presenteren. De bieders hadden tot en met 20 februari 2025 de tijd om zich in te schrijven. Van succesvolle bieders wordt verwacht dat zij binnen negen maanden na de afsluiting van de oproep subsidieovereenkomsten ondertekenen.

2.2.3. Veilingen als dienst

Tijdens de IF23-veiling bood de Commissie voor het eerst de mogelijkheid van een veiling als dienst ("auction-as-a-service", AAAS) aan. Op basis van deze regeling kunnen in aanmerking komende landen bieders financieren die vanwege budgettaire beperkingen niet voor financiële steun zijn geselecteerd. Op die manier kunnen deze landen profiteren van een EU-brede selectieprocedure en nationale middelen gebruiken om projecten op hun grondgebied te ondersteunen zonder dat een afzonderlijke veiling op nationaal niveau nodig is. Dit zorgt voor een snelle en gestroomlijnde goedkeuring van staatssteun, waardoor de administratieve lasten en kosten voor alle partijen worden verminderd.

Duitsland was het eerste land dat van deze functie gebruikmaakte en heeft tot 350 miljoen EUR uit zijn begroting toegewezen aan in aanmerking komende inschrijvingen in het land. Dat besluit is op 5 april 2024 goedgekeurd op grond van de staatssteunregels van de Unie ([13]).

Op 18 november 2024 kondigden Spanje, Litouwen en Oostenrijk aan dat zij zouden deelnemen aan de regeling voor de IF24-veiling, waarbij zij tot 836 miljoen EUR uit nationale fondsen toezegden om projecten in hun land te ondersteunen.

Het mobiliseren van financiering in het kader van één EU-veilingplatform is een efficiënte manier om de kansen voor de industrie te vergroten en tegelijkertijd de kosten voor de betrokken bedrijven te verlagen. Uit deze acties blijkt dat de lidstaten vastbesloten zijn de nationale en EU-doelstellingen voor de invoering van schone energie te halen en de decarbonisatie van de industrie te ondersteunen.

2.3. Verbanden met andere programma's

2.3.1. Europese Investeringsbank (EIB)

Op 2 mei 2024 kondigde de EIB aan dat zij de uitrol van Eavor-Loop, een project voor innovatieve energie en geothermische verwarming in Beieren, steunde met een lening van bijna 45 miljoen EUR. Voor het project, dat was geselecteerd tijdens de tweede grootschalige oproep tot het indienen van voorstellen van het Innovatiefonds, was begin 2023 al een subsidieovereenkomst ondertekend. In dat besluit wordt gewezen op de waardevolle rol van het fonds bij de financiering en ondersteuning van belangrijke schaalbare technologieën voor het bereiken van klimaatneutraliteit en energiezekerheid.

Op 3 december 2024 hebben de Commissie en de EIB een nieuw partnerschap aangekondigd om investeringen in de batterijproductiesector van de EU te ondersteunen. Als resultaat van dit partnerschap zal het InvestEU-programma een aanvulling van 200 miljoen EUR (leninggarantie) ontvangen uit het fonds. Dit komt bovenop de 1 miljard EUR die beschikbaar is voor de productie van batterijcellen voor elektrische voertuigen in het kader van de IF24-oproep Batterijen. Als onderdeel van het nieuwe partnerschap investeert de EIB ook nog eens 1,8 miljard EUR in de bredere waardeketen voor batterijen. Deze gezamenlijke inspanningen zullen leiden tot in totaal

([13]) Zie de richtsnoeren staatssteun ten behoeve van klimaat, milieubescherming en energie.

3 miljard EUR aan overheidssteun voor de ontwikkeling van een concurrerende en duurzame Europese batterijindustrie.

De EIB is ook verantwoordelijk voor projectontwikkelingsbijstand om de toegang tot financiering uit het fonds en andere EU-regelingen, nationale subsidies en particuliere financiering te vergemakkelijken. In 2024 heeft de EIB 23 overeenkomsten voor projectontwikkelingsbijstand ondertekend en uitgevoerd. In totaal werden dertig opdrachten met betrekking tot projectontwikkelingsbijstand voltooid. Sinds de start van het programma hebben 62 projecten een steunovereenkomst ondertekend en zijn 62 projecten voltooid. Het effect van projectontwikkelingsbijstand wordt steeds zichtbaarder. In 2024 ontvingen negen projecten die eerder waren afgewezen een subsidie in het kader van de IF23-oproep. De projectontwikkelingsbijstand is uitgebreid naar projectontwikkelaars die nog geen aanvraag bij het fonds hebben ingediend, waarbij de aanvragen nu rechtstreeks bij de EIB worden ingediend.

De EIB stelt de initiatiefnemers niet alleen in staat hun voorstellen te verfijnen, maar maakt het ook gemakkelijker om toegang te krijgen tot andere financieringsmogelijkheden. In 2024 ontvingen vier projecten een subsidie of kregen zij een speciale status op nationaal niveau, drie werden door Breakthrough Energy Catalyst geselecteerd als subsidieontvanger/financieringsontvanger of als energieonderneming, één werd opgenomen in de lijst van projecten van gemeenschappelijk belang en een andere in de lijst van projecten van het STEP-zegel.

2.3.2. Platform voor strategische technologieën voor Europa (STEP)

Op 7 februari 2024 heeft de Commissie STEP gelanceerd, een initiatief om het industriële concurrentievermogen van de EU te vergroten en haar externe afhankelijkheid te verminderen. STEP mobiliseert de financiële middelen uit een reeks financieringsprogramma's van de EU, waaronder het Innovatiefonds. Het hanteert een kwaliteitskeurmerk om veelbelovende projecten op het gebied van schone en hulpbronnenefficiënte en diepe en digitale technologieën zichtbaarder te maken.

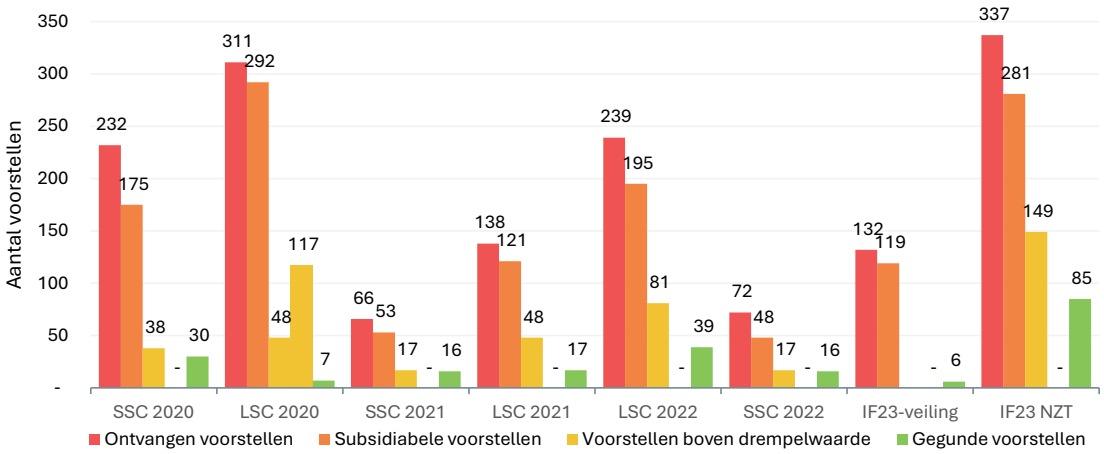
In oktober 2024 heeft de Commissie 85 innovatieve nettonulprojecten geselecteerd om in totaal 4,8 miljard EUR aan subsidies te ontvangen in het kader van de oproep tot het indienen van voorstellen voor IF23. Al deze projecten hebben een STEP-zegel gekregen. Nog eens 64 niet-gefinancierde projecten kregen ook een zegel, waarvan 39 ermee instemden dat de informatie ervan door de Commissie werd gepubliceerd.

In december 2024 werd de eerste lijst van projecten waaraan een STEP-zegel is toegekend, gepubliceerd op het STEP-portaal. De Commissie promoot deze projecten actief bij instanties voor overheidsfinanciering, zoals beheersautoriteiten van fondsen voor het cohesiebeleid en van de herstel- en veerkrachtplannen in de lidstaten, en bij particuliere investeerders. Als onderscheidingsteken moet het STEP-zegel projecten helpen particuliere financiering aan te trekken.

3. STAND VAN DE PORTFOLIO VAN HET INNOVATIEFONDS IN 2024

3.1. Overzicht van de resultaten van de oproep

Sinds 2020 heeft de Commissie acht oproepen tot het indienen van voorstellen voor reguliere subsidies en twee concurrerende biedprocedures (veilingen) georganiseerd ([14]). Eind 2024 was voor 131 projecten een subsidieovereenkomst ondertekend ter waarde van in totaal 7,4 miljard EUR aan steun. Voor nog eens 86 projecten werden overeenkomsten opgesteld. Alle oproepen waren overtekend, waarbij het gemiddelde gevraagde bedrag negen keer hoger was dan de beschikbare begroting.

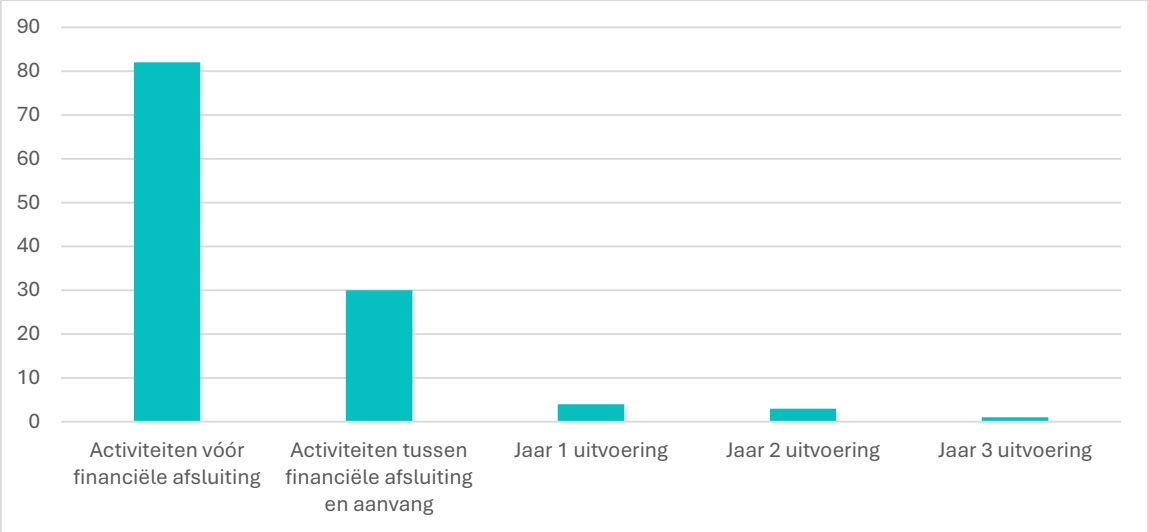
Figuur 7: Uitsplitsing van de resultaten van de deelname aan de oproep ([15])

3.2. Mate van rijpheid, uitvoeringsstatus en uitdagingen bij de uitvoering van het project

Eind 2024 hadden in totaal 36 projecten de mijlpaal “financiële afsluiting” bereikt. De mijlpaal geeft aan dat de projecten zowel de nodige financiering als de milieu- en bouwvergunningen hebben verkregen. Van die 36 projecten zijn er zeven gevorderd tot de volgende mijlpaal, “aanvang”, zoals goedgekeurd door Cinea. Ondertussen streven de resterende 82 actieve projecten momenteel naar het bereiken van de status “financiële afsluiting”. Tot op heden is 306 miljoen EUR toegekend, waarbij de uitbetalingen als volgt worden verspreid over de 44 projecten die een betaling hebben ontvangen.

([14]) De IF24-oproep en de veiling stonden vanaf 31 december 2024 open voor het indienen van voorstellen.

([15]) Aangezien in aanmerking komende veilingprojecten naar prijs worden gerangschikt, is een categorie “boven drempelwaarde” niet relevant.

Figuur 8: Projectfase

Beëindiging

Eind 2024 waren in totaal elf projecten beëindigd, waarvan negen in de loop van het jaar. Ondertussen lopen er 120 projecten ([16]) (voor IF23 NZT-projecten waren nog geen subsidieovereenkomsten ondertekend).

De redenen voor de beëindigingen waren onder meer onvoorziene aanzienlijke stijgingen van de projectkosten (vijf projecten), terugtrekking van een projectpartner (twee projecten), stijgingen van de grondstofprijzen (één project), onmogelijkheid om een geschikte afnemer te vinden (één project), niet-nakoming van verplichtingen uit hoofde van de subsidieovereenkomst (één project) en onvermogen om een definitief investeringsbesluit te nemen (één project).

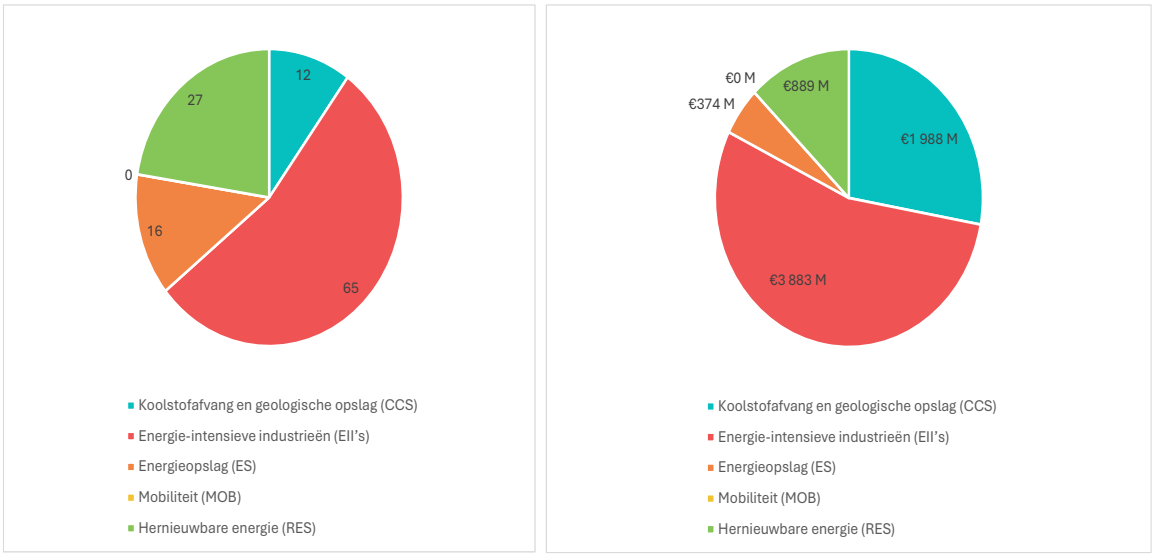
3.3. Portfolio per sector

De portfolio van het fonds ([17]) bestaat uit vijf categorieën:

i) koolstofafvang en geologische opslag (CCS),
ii) energie-intensieve industrieën (EII's),
iii) energieopslag (ES),
iv) mobiliteit (MOB),
v) energieopslag (RES).

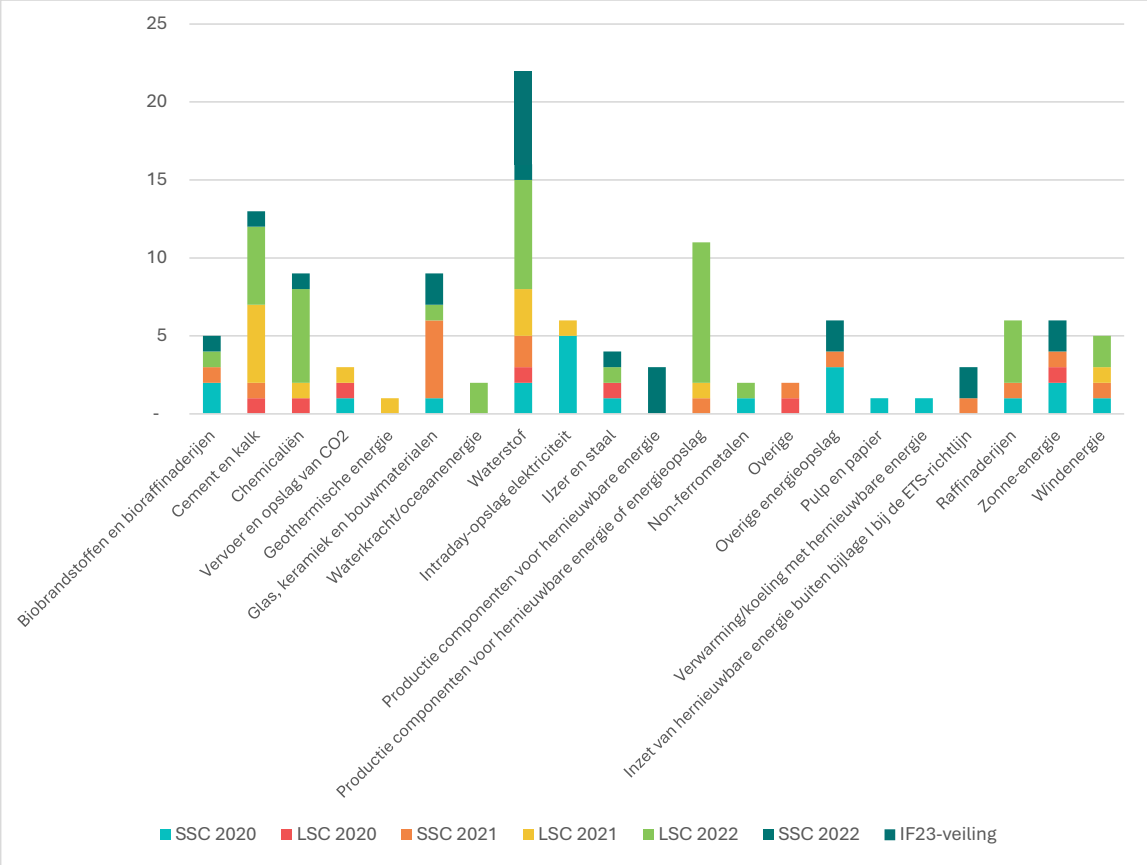
([16]) "Lopende projecten" zijn de projecten waarvoor een subsidieovereenkomst is ondertekend en die van start zijn gegaan maar nog niet zijn beëindigd.

([17]) De analyse van de portfolio is geheel gebaseerd op projecten die actief zijn (niet beëindigd) en waarvoor op 31 december 2024 een subsidieovereenkomst was ondertekend. Zes van de zeven IF23-waterstofveilingprojecten zijn daarom in de analyse meegenomen, maar de portfolio bevatte destijds geen projecten in het kader van de IF23-NZT-oproep.

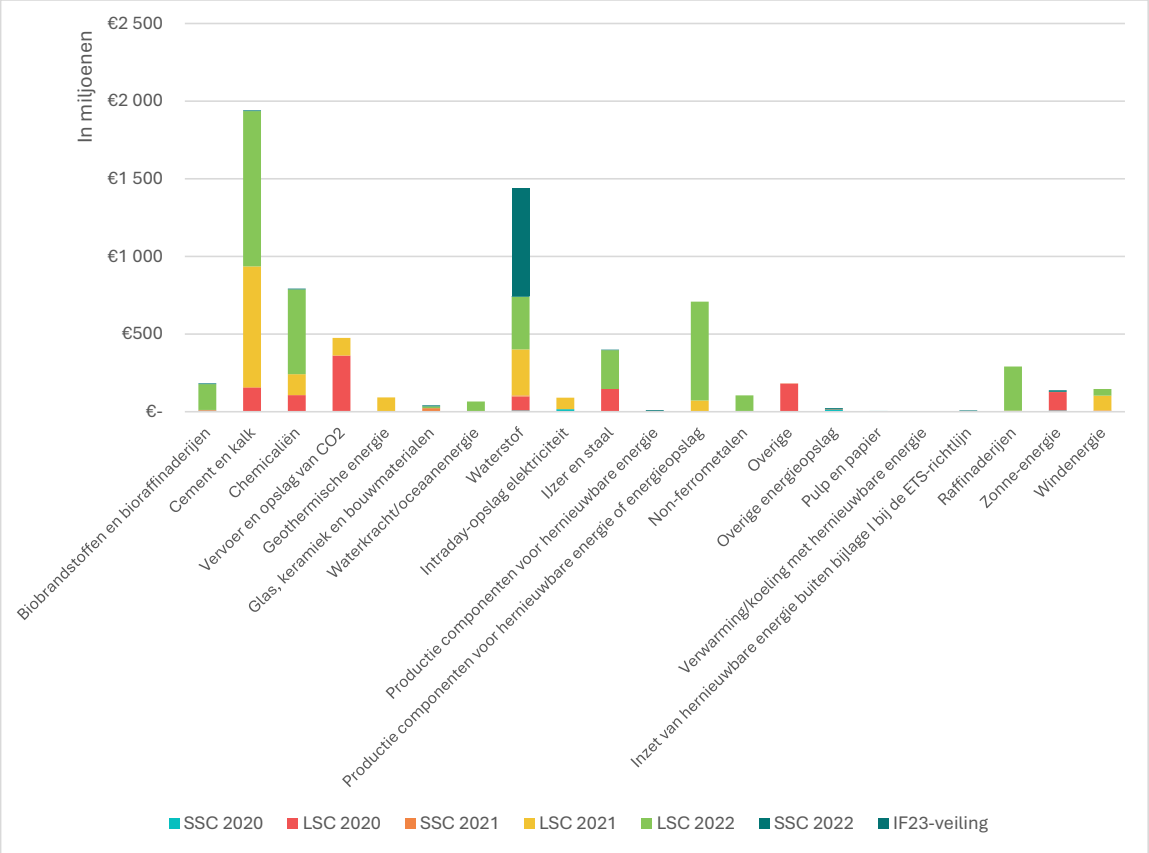

Figuur 9: Uitsplitsing van het project naar categorie (aantal projecten en toegekende financiering)

De sectoren die het meest vertegenwoordigd zijn in de portfolio van het fonds zijn "waterstof" (22 projecten), "cement en kalk" (13 projecten) en "productie van componenten voor hernieuwbare energie of energieopslag" (11 projecten). De sector die de meeste financiering ontvangt (1,9 miljard EUR) is nog steeds "cement en kalk", vanwege de aanzienlijke investeringen die nodig zijn voor cement- en kalkprojecten, die over het algemeen CCS-technologie omvatten. De sector die het op een na grootste steunbedrag (1,4 miljard EUR) ontving, was "waterstof", aangezien waterstof een sectoroverschrijdende investering is ter ondersteuning van decarbonisatie in verschillende sectoren, waaronder de luchtvaart en de zeevaart (via synthetische brandstoffen), energie-intensieve industrieën (vervanging van fossiele brandstoffen in verschillende processen, waaronder staalproductie en warmteproductie) en elektriciteitsopwekking (energieopslag op lange termijn). De investeringen zijn ook hoog in de chemische sector (790 miljoen EUR) en raffinaderijen (290 miljoen EUR), met uiteenlopende projecten die erop gericht zijn fossiele brandstoffen te vervangen door belangrijke producten zoals kunststoffen, biobrandstoffen, methanol, ammoniak en organische chemicaliën.

Figuur 10: Aantal projecten per sector

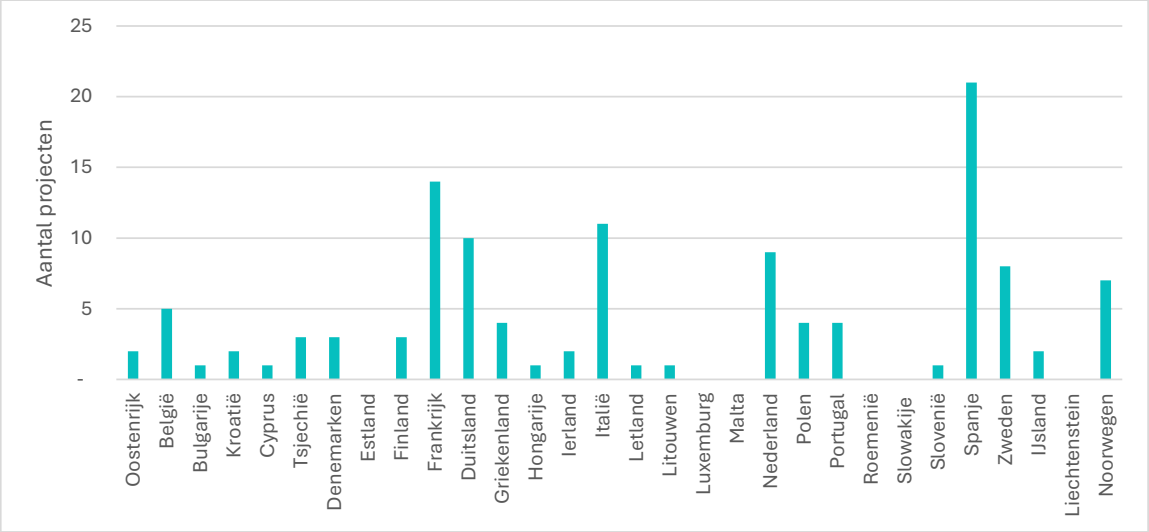

Figuur 11: Toegekende financiering per sector

3.4. Geografisch evenwicht

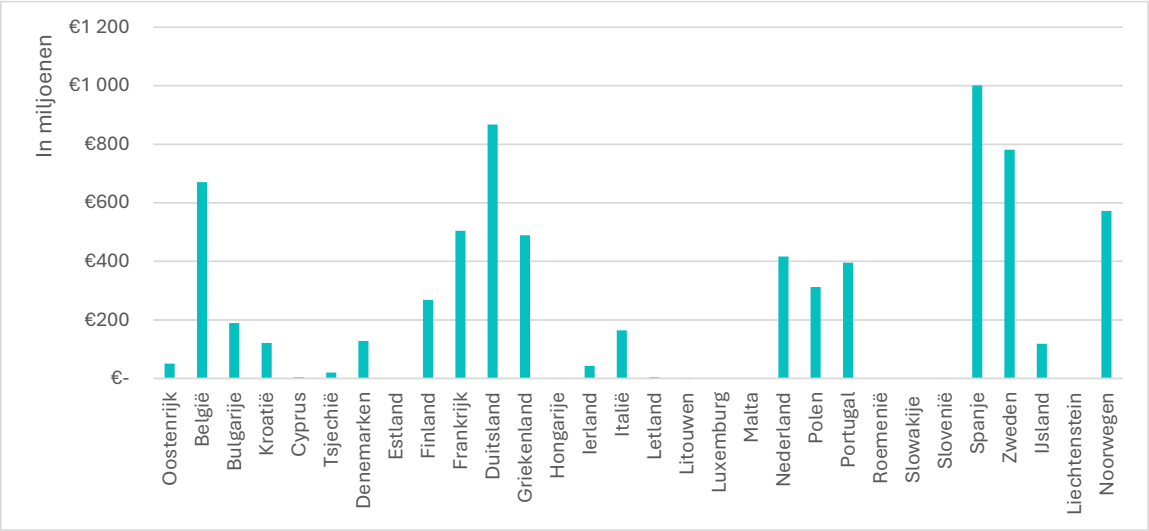
Eind 2024 hadden 24 van de 30 in aanmerking komende landen in de EU en de EER ten minste één Innovatiefondsproject ondertekend, waarbij 14 landen ten minste drie lopende projecten hadden. De landen met het grootste aantal projecten zijn Spanje (21), Frankrijk (14), Italië (11), Duitsland (10) en Nederland (9). Met de resultaten van IF23 zal het aantal landen met ten minste één project in de portfolio van het fonds toenemen tot 26, nu aan zowel Estland als Slowakije projecten zijn toegekend.

De belangrijkste reden waarom weinig projecten in de overige landen financiering kregen, is dat er niet veel voorstellen uit die landen zijn ontvangen. Tot en met IF23 hadden aanvragers zeven ontvankelijke projecten ingediend in Roemenië, twee in Luxemburg en één in Malta. Er werden geen aanvragen ontvangen uit Liechtenstein.

Figuur 12: Aantal projecten per land van de eerste locatie ([18])

Wat betreft de financiering hebben Spanje (1,0 miljard EUR), Duitsland (867 miljoen EUR), Zweden (782 miljoen EUR), België (671 miljoen EUR) en Noorwegen (572 miljoen EUR) het grootste deel van de steun uit het Innovatiefonds ontvangen. Het verschil tussen financiering en het aantal projecten is toe te schrijven aan het feit dat de gemiddelde projectomvang groter is in landen als België, Noorwegen en Zweden, waar een groter aandeel projecten voor energie-intensieve industrieën is, zoals projecten voor groen staal en CCS, wat doorgaans grotere, kapitaalintensieve investeringen zijn.

Figuur 13: Financiering toegekend per land

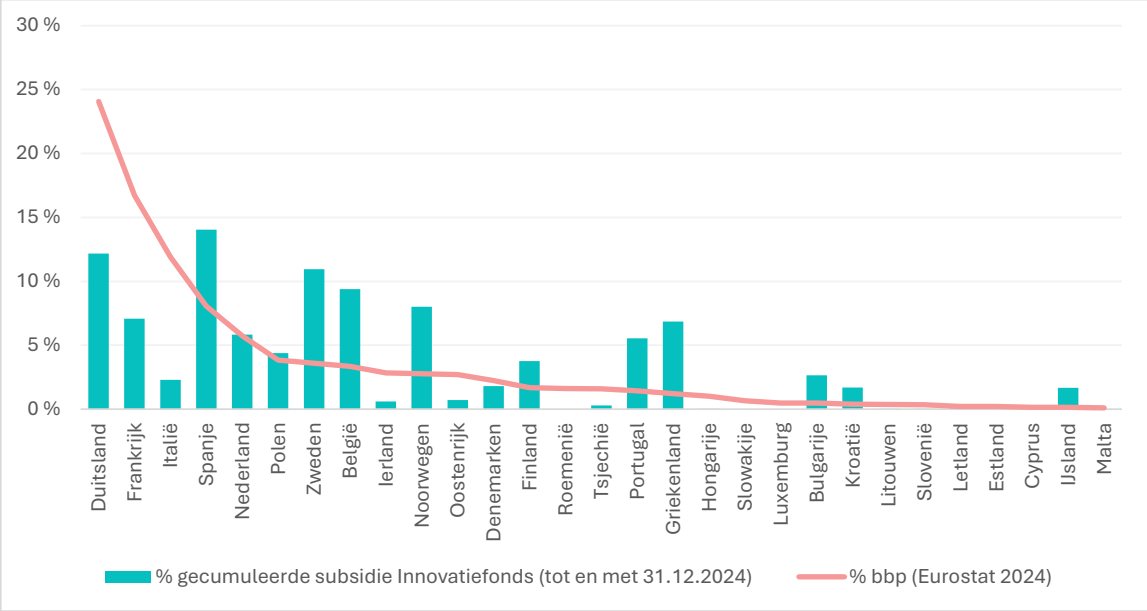
Uiteraard zijn verschillende factoren van invloed op het geografische aandeel in de financiering dat een land kan ontvangen. Het kan daarbij gaan om het aantal voorstellen dat een land indient, de omvang van zijn economie, het aantal in aanmerking komende industriële activiteiten, de steun van de lidstaten aan entiteiten die voorstellen opstellen, de beschikbaarheid van medefinanciering

([18]) De projectlocaties zijn gebaseerd op de primaire locatie van het project. Het begunstigde land wordt niet in aanmerking genomen.

enz. Bij veilingprojecten is ook de elektriciteitsprijs een belangrijke overweging. Projecten krijgen uitsluitend op basis van excellentie financiering uit het Innovatiefonds. Bij de selectie van projecten wordt slechts in beperkte mate rekening gehouden met het geografische evenwicht ([19]).

Ter illustratie van het aandeel van de financiering dat landen ontvangen in verhouding tot de omvang van hun economie en de aanwezigheid van relevante industrieën, wordt hieronder een vergelijking gemaakt tussen het bbp en het aandeel van de ETS-emissies.

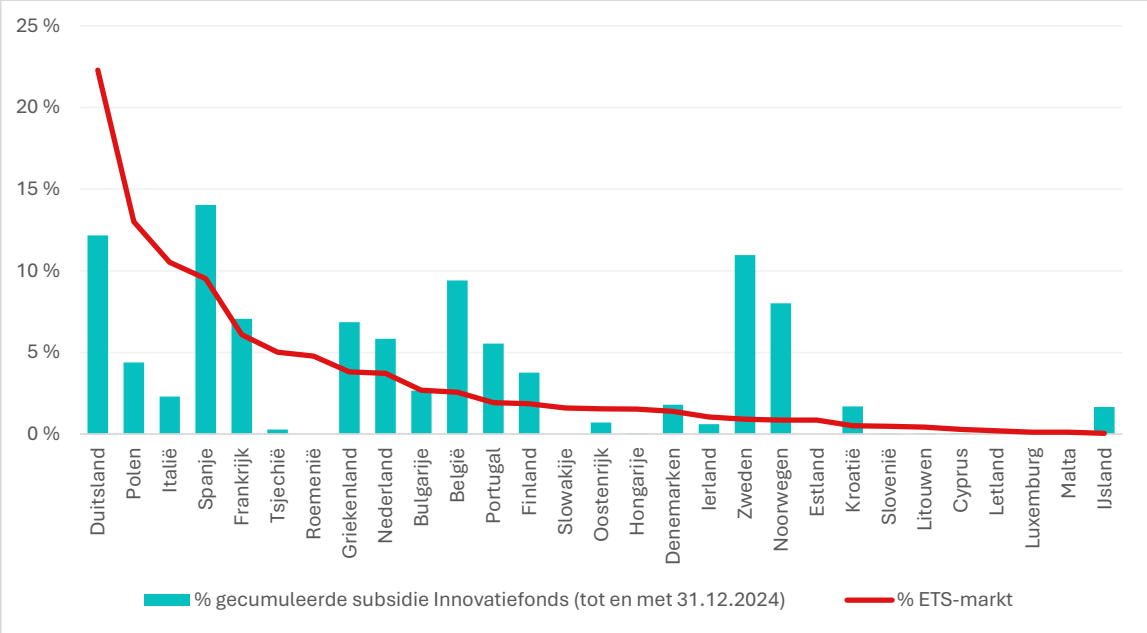
We zien dat grote economieën zoals Duitsland, Frankrijk en Italië relatief ondervertegenwoordigd zijn in zowel hun ETS-aandeel als hun bbp. In het geval van Duitsland en Frankrijk zal deze situatie verbeteren door de resultaten van de IF23 NZT-oproep, waarbij projecten in Duitsland een aandeel van 664 miljoen EUR krijgen en projecten in Frankrijk een aandeel van 518 miljoen EUR zullen ontvangen. Landen die overpresteren wat betreft zowel hun ETS-aandeel als de omvang van hun bbp, zijn onder meer België, Noorwegen, Spanje en Zweden.

Figuur 14: Geografische spreiding naar percentage van het bbp ([20]) en aandeel van de financiering uit het fonds

([19]) In de oproep tot het indienen van voorstellen voor reguliere subsidies wordt als het gaat om projecten met dezelfde score voorrang gegeven aan voorstellen uit landen met een kleiner aantal hoog gerangschikte voorstellen.

([20]) Bruto binnenlands product tegen marktprijzen van 2024 (Eurostat 2025).

Figuur 15: Geografische spreiding per ETS-aandeel ([21]) en aandeel van financiering uit het fonds

Het Innovatiefonds heeft verschillende mechanismen ingevoerd om alle lidstaten en EER-landen te helpen bij het indienen van hoogwaardige voorstellen. Het gaat onder meer om het ondersteunen van nationale contactpunten (NCP's) in elke lidstaat, technische bijstand voor landen met een lage participatiegraad en het verlenen van projectontwikkelingsbijstand met specifieke geografische kernprestatie-indicatoren.

3.5. Vermijding van broeikasgassen

Aan het eind van 2024 zullen de 120 projecten in de portfolio van het fonds naar verwachting in totaal 489 miljoen ton CO_2-equivalent vermijden gedurende de tien jaar na de aanvang ervan, wat neerkomt op een gemiddelde van 69 EUR aan subsidies per kg vermeden CO_2-equivalent.

([21]) https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=CELEX:32020D2166.

Figuur 16: Verwachte vermijding van broeikasgassen per oproep

4. COMMUNICATIE EN VERGROTING VAN DE ZICHTBAARHEID

4.1. NCP-netwerk

Het fonds ondersteunt de nationale autoriteiten actief en biedt feedback door deel te nemen aan nationale informatiedagen en lokale voorlichtingsactiviteiten. In het kader van de werkstroom "Technische bijstand voor de lidstaten" zijn opleidingssessies georganiseerd voor alle NCP's van het fonds. Daarnaast is er communicatiemateriaal in lokale talen verstrekt om de NCP's te helpen bij hun lokale communicatie- en voorlichtingsinspanningen. In 2024 waren er vijf opleidingssessies, die betrekking hadden op onderwerpen als communicatiestrategieën, het mechanisme van de veiling voor hernieuwbare waterstof en de wijze waarop de subsidies van het fonds kunnen worden gecombineerd met andere publieke financieringsbronnen op zowel EU- als nationaal niveau. Er zijn regelmatig online voortgangsoverleggen gehouden om de NCP's op de hoogte te houden van de meest recente politieke ontwikkelingen. Deze werkstroom zal tot in 2025 worden voortgezet met een nieuw contract, met als doel de rol van de NCP's bij de lokale promotie van het fonds te versterken en verzoeken van aanvragers doeltreffend in te willigen.

4.2. Deskundigengroep Innovatiefonds en betrokkenheid van belanghebbenden

De Commissie heeft in 2024 twee bijeenkomsten van de deskundigengroep van het fonds georganiseerd: op 27 juni en 14 november 2024 ([22]). Tijdens de bijeenkomsten werden de resultaten van de IF23-veiling en de IF23-oproep gepresenteerd, samen met de resultaten van de raadpleging van belanghebbenden over de komende oproep tot het indienen van voorstellen in het kader van IF 2024. Ook de voorwaarden en veilingen als dienst voor de veiling voor hernieuwbare waterstof in 2024 (IF24-veiling) werden besproken. Verder werden de belangrijkste punten van de komende oproepen van 2024 voor nettonultechnologieën (IF24-oproep) en de productie van batterijcellen voor elektrische voertuigen (IF24-oproep Batterijen) gedeeld. Het doel van de

([22]) De notulen van de vergaderingen zijn te vinden op: https://climate.ec.europa.eu/eu-action/eu-funding-climate-action/innovation-fund/innovation-fund-expert-group_en.

bijeenkomsten was om de meest recente ontwikkelingen in het fonds te presenteren en input te verzamelen van in aanmerking komende landen en vertegenwoordigers van het bedrijfsleven over de toekomstige richting die het fonds moet volgen.

4.3. Kennisdeling

Bij het delen van kennis gaat het erom ervaringen en feedback op het beleid die zijn verkregen door het toepassen van baanbrekende technologieën te delen met projectontwikkelaars, investeerders, overheidsinstanties en het publiek. In 2024 werden drie specifieke evenementen voor het delen van kennis achter gesloten deuren georganiseerd, waarbij de nadruk lag op verschillende technologietrajecten. De eerste, op 21 maart 2024, was gericht op de waardeketen voor hernieuwbare energie, met feedback op het beleid voor lokale, regionale, nationale en EU-autoriteiten. Tijdens een tweede workshop, in oktober 2024, over CCS werden CO_2-afvangprojecten die steun van het Innovatiefonds ontvingen, toekomstige CO_2-opslagexploitanten en vertegenwoordigers van de lidstaten en de Europese Commissie samengebracht. Tot slot ging een workshop over waterstofprojecten over de belangrijkste lessen voor projecten, van vergunningverlening tot bouw. Een samenvatting van de activiteiten op het gebied van kennisdeling is opgenomen in het "Jaarlijks verslag over kennisdeling van het Innovatiefonds".

Op 11 april 2024 organiseerden de Commissie en Cinea de vierde Cleantech-conferentie. De deelnemers hebben trajecten onderzocht om de Europese productie van apparatuur voor schone technologie en de componenten daarvan voor hernieuwbare energie en energieopslag te versterken. Maroš Šefčovič, uitvoerend vicevoorzitter van de Commissie, opende de conferentie door het belang van de productie van schone technologie voor Europa te onderstrepen. Verschillende projecten belichtten concrete trajecten en oplossingen om de transitie van Europa naar klimaatneutraliteit te ondersteunen. De conferentie werd afgesloten met een debat over het ontsluiten van investeringen in de productie van schone technologie. Het evenement trok een divers publiek aan, waaronder beleidsmakers, investeerders, leidende figuren uit het bedrijfsleven en andere belanghebbenden, die duidelijk maakten dat het fonds publieke en private financiers talrijke zakelijke kansen biedt. In totaal namen 400 deelnemers persoonlijk deel, samen met ongeveer 900 online deelnemers die verbonden waren met de livestream, waaruit het grote bereik van het evenement bleek.

4.4. Succesverhalen

In 2024 creëerden DG CLIMA en Cinea zeven projectverhalen die dienen als essentiële communicatie-instrumenten waarin complexe technologieën worden uitgelegd op een manier die mensen in de EU gemakkelijk kunnen begrijpen. De verhalen spelen een cruciale rol bij het vergroten van de bekendheid van de initiatieven van de EU om de klimaatverandering aan te pakken, waarbij de nadruk wordt gelegd op de tastbare gevolgen van het EU-ETS en het fonds en de lokale gemeenschappen worden geïnformeerd over regionale projecten om de eigen inbreng en trots te bevorderen. Bovendien vergroten projectverhalen de zichtbaarheid en bieden ze mogelijkheden voor projecten om potentiële investeerders en belanghebbenden aan te trekken en tegelijkertijd lokale publieke steun te krijgen. Ze worden gepubliceerd op de website van DG CLIMA en gedeeld op onze socialemediaplatforms, zodat we een breder publiek kunnen bereiken.

5. CONCLUSIE

In 2024 heeft het Innovatiefonds zijn rol als centraal instrument ter ondersteuning van de transitie van de EU naar klimaatneutraliteit verder verstevigd. Door 11,2 miljard EUR ([23]) tegen het einde van 2024 vast te leggen voor de uitrol van baanbrekende technologieën, deze technologieën op de markt te brengen en reeds verder ontwikkelde technologieën op te schalen, de banden met andere EU-programma's en financiële instellingen te versterken en de in het proces opgedane kennis breed te delen, heeft het Innovatiefonds aanzienlijk bijgedragen tot het kostenefficiënt koolstofvrij maken van de Europese industrieën en tegelijkertijd het concurrentievermogen van de industrie en de energiezekerheid vergroot. Het feit dat oproepen en veilingen nog steeds overtekend zijn, wijst op de behoefte aan overheidssteun en toont aan dat het fonds relevant is voor de uitdaging van Europa om tegen 2050 het eerste klimaatneutrale continent te worden.

Het fonds blijft ook van groot belang om de doelstellingen van de Clean Industrial Deal te bevorderen en het plan van de EU voor duurzame welvaart en concurrentievermogen uit te voeren. Hoewel er duidelijk mogelijkheden zijn om broodnodige decarbonisatieoplossingen te ontwikkelen, zijn er nog steeds uitdagingen. Om innovatieve projecten succesvoller te maken en de indiening van voorstellen in alle lidstaten aan te moedigen, versterkt het fonds zijn instrumenten voor initiële steun in de projectontwikkelingsfase. Met name de projectontwikkelingsbijstand en de steun voor nationale contactpunten kunnen het geografische en sectorale evenwicht verder verbeteren. De "als dienst"-mogelijkheden van het Innovatiefonds kunnen op hun beurt het effect van het fonds vergroten en tegelijkertijd de administratieve lasten voor zowel aanvragers als nationale overheden verminderen.

De dynamische portfolio van het fonds omvat al 199 actieve projecten die in 26 landen zijn geselecteerd en breidt steeds sneller uit. In oktober 2024 werd aangekondigd dat alleen al in het kader van de IF23 NZT-oproep nog eens 85 projecten in 18 landen waren geselecteerd. Met de lancering, eind 2024, van oproepen tot het indienen van voorstellen voor nettonultechnologie, de productie van batterijen en hernieuwbare waterstof ter waarde van 4,6 miljard EUR, zal het fonds zijn rol bij het versnellen van de decarbonisatie van de industrie en het opschalen van strategische schone technologieën in de hele EU blijven consolideren.

([23]) Omvat lopende projecten waarvoor de subsidieovereenkomst reeds is ondertekend en projecten die in het kader van IF23 zijn geselecteerd, maar waarvoor nog geen overeenkomst is ondertekend.